עין משפמ נר מצוה

צב א מיי פ״ו מהלכות ה'סות הלכה כב סמג עשון מ טושיע הה״ע פי מע סעיף 2: צג ב מיי פיז מהלי מחלית הלכה ג סמג עשון לו טושיע חוית פיי רפה סעיף ה'

ק: צד ג מיי׳ שם ופי״ב מהלי זכיה ומתנה הל״א סמג שם טוש״ע שם: שם טוש״ע שם:

רבינו גרשום

וקדושין. שאם חישב על בהמה להקריב לעבודת כוכבים ואמר להקריבה בים ואמו לזוק בו לאלתר דבור לא הויא ואסורה בהנאה וקדושין נמי . אם קידש אשה ובתור כדי אם קיז ש אשה זבותן כוי דבור חזר בו אפ״ה תופסין בה קדושין וצריכה גט: פים' ר' יוחנן [בן ברוקה] אומר אם אותו איש פלוני שאמר יירשני במקום שיש בת אם ראוי ליורשו הוא בת אם ראוי ליורשו הוא אם לא היתה בת כגון שהוא אחיו דבריו קיימין ויורש אפי׳ במקום בת: טעמא דאחר במקום בת. משום הכי אמר ת״ק דלא , אמר כלום דמתעקרא נחלה מן זה ארן לשאינם ואויים: הא בכן בין הבנים. כלומר אם רצה ליתן לבן אחד כל נכסיו ולא לשאר בנים הואיל ונותנו למי שהוא יורש גמור דבריו קיימין יורש גמור דבריו קיימין והוא הדין אם לא היי לו בנים אלא בנות ורצה .. – ליתן לבת אחת בין שאר . הבנות: אימא סיפא וכו׳ וכי תימא בהא קמפלגי ר׳ שיש בת דקרובה ליה שיש בת דקרובה ליה טפי דבריו קיימין. וכן בת במקום בן: והא תניא כו׳. וכיון דקאמר ר׳ ישמעאל דלא נחלקו אבא וחכמים על דבר זה הדרן קושין . לדוכתיה דדייקינן . . דאחר במקום בת כו' דר' יוחנן היינו ת״ק. איבעית אימא תריץ הכי מדקאמר ר׳ ישמעאל לא נחלקו מכלל דת״ק דר׳ ישמעאל סבר דנחלקו ור׳ יוחנן לאו היינו ת״ק. ואיבעית אימא תריץ הכי כולה מתני׳ יוחנן כן ברוקה היא וחסורא מחסרא מתני'. והכי קתני לה האומ׳ איש פלוני . יירשני וכו': התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל הנחילו לרצונו משמע: הא מלא יוכל לבכ׳ נפקא. דסגי ליה כי את הבכור בן ליה כי את הבכור בן השנואה יכיר מאי האי דכתיב לא יוכל לבכר וגרי כלומר בכור אי אתה יכול ליתן חלקו לאחר הא לשאר בנים יכול ליתן חלקם לאחר: אלא ההוא חלקם לאחר: אלא ההוא לא יוכל לבכר מיבעי ליה לכדתניא אבא חנן כו׳

וקרושין. שאם קידש אשה בפני עדים וחזר ואמר בתוך כדי דבור להוו מתנה ולא להוו קדושין אין שומעין לו ומקודשת ואינה מקודשת וחומרא דרבנן היא משום לעז ממזרות אם תנשא לאחר בלא גע: בורובר' האומר איש פלוני יירשני. אפי׳ אחיו במקום שיש לההוא מלווה בת: או בסי סירשני. ויש לו בן: לא אמר כלום. שעקר את הירושה ממקומה. ודייקינן בגמרא הא בן בין הבנים דראוי לירש קצת קנה גם הכל ולפום הך דיוקא לא מתוקמא הך סיפא אליבא דההוא תנא דלעיל [קבו:] דקתני גבי ריבה לאחד ומיעע לאחד שאם אמר

הלכה כר' יוחנן בן ברוקה. נראה דוקא בן ברן הבנים ובת דוקא בן הבנים ובת בין הבנות " כפירוש רבינו שמואל:
האי מדא יוכד דבר נפקא. פירוש מדקאמר רחמנא דחלק בכורה אין יכול לשנות מכלל דחלק פשיטות יכול לשנות ולמה לי קרא דביום הנחילו את בניו והוה מדי למימר ולטעמיך לרבנן נמי יקשה אמאי ולטעמיך לרבנן נמי יקשה אמאי מינו יכול לשנות חלק פשיטות הא דחלק פשיטות יכול:

דחלק פשיטות יכול:: די שיבול. (די ל"ג והלא דין הוא: תלמוד (b) "וקדושין: כותני יהאומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה "ה'ר' יוחגן בן ברוקה אומר יאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו ליורשו אין דבריו קיימין: עכ" מעמא דאחר במקום בת ובת במקום בן קיימין אימא סיפא רבי יוחגן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו תנא קמא וכי תימא רבי יוחגן בן ברוקה אומר היינו תנא קמא וכי תימא רבי יוחגן בן ברוקה אפילו אחר במקום בת ובת במקום בן קאמר התניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחגן בן בותתני בן ווחגן בן ברוקה ווחגני בי יוחגן בן ברוקה אבילו אחר במקום בת ובת במקום בן קאמר ווחגני רבי יוחגן בן ברוקה אבילו אחר במקום בת ובת במקום בן האמר ווחגני רבי יוחגן בן ברוקה אבילו אחר במקום בת ובת במקום בן האמר ווחגני רבי יוחגן בן בחדת ווחגני רבי יוחגן בן ברוקה אבילו אחר במקום בת ובת במקום בן האמר ווחגני אורבי יוחגן בן ברוקה ווחגני אורבי יוחגון בן ברוקה ווחגני יוחגון בן ברוקה ווחגני יוחגון בן ברוקה ווחגני אורבי יוחגון בן יוחגני אורבי יוחגון בן ברוקה ווחגני אורבי יוחגון ברוחגני אורבי יוחגון בו יוחגני אורבי יוחגון בי יוחגון ברוחגון ברוחגי יוחגון ברוחגון ברוחגון ברוחגי יוחגון ברוחגי אורבי יוחגון ברוחגי ברוחגון ברוחגי ברוחגי אורבי יוחגון ברוחגי ברוחגי ברוחגי יוחגון ברוחגי ברוחגי יוחגון ברוחגי ברוחגי יוחגון ברוחגי ברוחגי יוחגון ברוחגי ב

ברוקה אומר לא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים ובת בין הבנות שאבא אומר יירש וחכמים אומרים לא יירש איבעית אימא מדקאמר לא נחלקו מכלל דתנא קמא מבר נחלקו איבעית אימא כוליה דרבי יוחנן בן ברוקה היא וחסורי מחסרא והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום הא בת בין הבנות ובן בין הבנים אם אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין שר' יוחנן אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וכן פאמר רבא הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אמר רבא מאי מעמיה דרבי יוחנן כן ברוקה אמר קרא יוהיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אמר ליה אביי הא מלא יוכל לככר נפקא ההוא מיבעי ליה לכדתניא אבא חנן אמר משום רבי אליעזר

משום ירושה לא אמר כלום דהיינו בן בין הבנים ואפ״ה קתני רישא דלח קני ובגמרח מתרצינן לה: חם אמר על מי שראוי ליורשו. השתא משמע לן כגון שהוא ראוי ליורשו במקלת לגון בן בין הבנים והלכך דבריו קיימין אם אמר יירש הכל ועל מי שאין ראוי ליורשו כגוו אחיו במקום בתו או בתו במקום בנו: גבו' טעמא. דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה דקמוריש לאחר במקום בת דלה חזי השתה למירת מידי: אימא סיפא אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו סנא קמא. דהכי משמע על מי שראוי ליורשו עכשיו דהיינו בן בין הבנים או בת בין הבנות במקום שאין בן: וכי **תימה.** קפליג ר' יוחנן עליה דת"ק אפי׳ אאחר במקום בת דשמעי׳ לת"ק דחשיב ליה מתנה על מה שכתוב בתורה אפי׳ בנו בין הבנים או בת בין הבנות כדקתני רישא גבי ריבה לאחד ומיעט לאחד שאם אמר משום ירושה לא אמר כלום וכ"ש באחר במקום בת כדקתני סיפא האומר איש פלוני יירשני כו׳ וזו ואין לריך לומר זו קתני א"נ להכי תנייה להך סיפא לאשמועינן דאפי׳ באחר במקום בת אתא ר' יוחנן לאיפלוגי עליה דת"ק ולמימר דבריו קיימין

לעיל קכב: קכט: לקמן קלג. קמא:, ב) [עי חוס׳ קלג. יבמות לו: ד"ה ואמר],
 בריס כאן, ד) שייך לע״ב,

תורה אור השלם

ן וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנֶיו אַת אֲשֶׁר יִּהְכֶּה לוֹ לֹא יוֹכָל לְכַבֵּר אָת בֶּן הָאֲהוּבָּה עַל פְּנֵי בָן הִשְּׁנוּאָה הַבְּכֹר: דברים כא טז

הגהות הב"ח

(b) בכי לכל מעבודת כיכים וקדושין. נ"ב הג"ה לענין מהדר הדל לבל מעניות מהדר הדל לבל בענין מהדר הדל לבל בעני למהדר הדל לבל בענין לו הוא או היא לה בעני למהדר הדל לבל העדושים הוא או היא לה בעני הוא היא היא בעל הבי בעודת כיכים כמי כיון לאותר לחימם להיים ותכים כמי כיון לאותר לחימם להיים לאותר היים לאותר היים לאותר היים להיים להיים לאותר בינו לאותר היים לאותר בינו לאותר היים לאותר בינו לאותר לאותר היים לאותר היים לאותר בינו לאותר היים לאותר בינו לאותר היים לאותר בינו לאותר להיים להי

מוסף רש"י

מוסף תוספות

א. אבל על אח במקום בת מודה, כר' ישמעאל בריה דהוא קים ליה במילי דאבוה וכו'. ל"ן. ב. אלא דטובא אשכחן בגמ' דיכיל לומר וליטעמך ולא קאמר.

ורישה נמי רבותה קתני דהפילו בבן בין הבנים אמרי רבנן אין דבריו קייתין ונמצא רישא מיתניא להשמיענו כח דרבנן דאפילו בבן בין הבנים אמרי לא אמר כלום וסיפא מיתניא להשמיענו כח דר׳ יוחנן בן ברוקה דאפילו באחר במקום בת פליג אדרבנן ואמר דבריו קיימין ולא למידק מינה כדדייקינן לעיל טעמא דאחר במקום בת כו' דהוא הדין נמי לבן בין הבנים דלא אמר כלום אלא משום רבי יוחנן בן ברוקה נשנית דאתא רבי יוחנן בן ברוקה למימר אם אמר על מי שראוי היום ולמחר ליורשו אחר שחמות בתו דבריו קיימין ואט״ג דהשתא מיהא לא חזי ליורשו ואם אין ראוי ליורשו אחר בתו כגון דודו ויש לו אחין דאחין קודתין לאחי אביו לא אתר כלום הואיל ואין ראוי ליורשו עד שתתות בתו ואחיו: ומשנינן מדקאמר רבי ישמעאל לא נחלקו מכלל דפליגי חביריו עליו ואמרין נחלקו. ומתני׳ רבנן היא דמוקמי לפלוגמייהו אפילו באחר במקום בת ומתני׳ כולה כדפרישית: ו**איבעים אימא.** לא פליגי רבנן עליה דרבי ישמעאל אלא דכולי עלמא מודו דלא פליגי באחר במחום בת דודאי לא אמר כלום אלא בבן בין הבנים הוא דפליגי רבנן ורבי יוחנן בן ברוקה והאי דקאמר רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו בבן בין הבנים דראוי השתא ליורשו ודקאמר רבי יוחנן בן ברוקה היינו מ״ק תריץ כוֹלה מתני׳ דהך בבא בתרייתא רבי יוחנן בן ברוקה היא 😕 דשמעי׳ למ״ק דאמר גבי ריבה לאחד ומיעט לאחד דאם אמר משום ירושה לא אמר כלום דהיינו בן בין הבנים ואתא איהו למימר דירית והכי התני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שרבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו כגון בן בין הבנים ובת בין הבנות הוא דדבריו קיימין אבל אמר על מי שאינו ראוי ליורשו כגון שאמר איש פלוני יירשני במקום שיש בת או בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום: **הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה**. וכדמשמע סתמא דמתניתין דמשמע דגבן בין הבנים קאמר כדדייקינן לעיל וכדאוקימנא דכולה רבי יוחנן בן ברוקה היא. ואיכא נמי למידק מדלא קאמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה אפי׳ אחר במקום בת ובת במקום בן וטעמא דרבי יוחנן בן ברוקה דמפרשי׳ לקמן מביום הנחילו את בניו משמע נמי דבבן בין הבנים קאמר ולעיל נמי הכי אמריטן [קכם:] אמר אביי הכי קאמר האומר על חינוק בין הבנים יירש כל נכסיי נאמן כרבי יוחטן בן ברוקה מכלל דהוה סבירא להו דלא פליג אלא בבן בין הבנים הלכך ל"ש אם אמר פלוני בני יירש חצי נכסיי לא שנא אם אמר יירש כל דבריו קיימין ואפי׳ אם כתב כן דלא שנא אם אמר ל"ש כותב כדמוכח לקמן בפירקין (דף קנג.) א"ר הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר רואין אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה וא"ל ר"נ גנבי גנובי למה לך אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה אימא הלכתא כר' יוחנן בן ברוקה דשמעתך כר' יוחנן בן ברוקה קא אזלא. והא דאמרינן לקמן [קלא:] אמר שמואל הכוחב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ואמרינן הוא הדין נמי לבנו דאם כתב לו כל נכסיו לא עשאו אלא אפוטרופא ה"מ כותב לשון מתנה או אומר לשון מתנה דלכבודו איכוין להקנות לו נכסיו אבל לשון ירושה קנה הכל כדין תורה כדנפקא לן מביום הנחילו את בניו דבשלמא לשון מתנה איכא למימר דהקנה לו הני נכסים להיותן בחזקתו כדין אפוטרופא שגם כשעשאו אפוטרופוס נתקיימה מתנתו שיש נותן מתנה גמורה ויש שנותן מתנת אפוטרופוס אבל ירושה אינה יכולה להיות אלא אם כן קונה הנכסים קנין גמור דלשון ירושה משמע שקם תחת המוריש לקנות נכסיו לגמרי ולהיות מוחזק בהן להיות שלו כמורישו אבל אם אינו אלא אפוטרופוס נמלא שלא הוריש לו כלום וגם בהלכות גדולות מצאתי סייג לדבריי. והני מילי כשאין בכור אז יכול להנחיל כל נכסיו לאחד מהן אבל אם יש בכור אינו יכול להנחיל חלקו לאחד מהן כדנפקא לן לקמן [ע"ב] מלא יוכל לבכר²: ביום הנחילו. והוה מלי למכתב ביום שינחלו בניו: לכל מי שירלה. מבניו הן להרבות לו מאחיו הן להורישו הכל. ולשנויא קמא דמשנינן לעיל דפליג רבי יוחנן בן ברוקה אפי׳ באחר במקום בת איכא למימר נמי דמהכא נפקא ליה ובניו לאו דוקא אלא יורשיו 🙉 ואפי׳ הראוי ליורשו יורש קרינא ביה: **מלא יוכל לבכר נפקא**. דהכי משמע בכורה לא יוכל להעביר מבכור ולהנחיל לאחרים אבל שאר נכסיו בלא חלק בכורה יכול להנחיל אחד מבניו: